VÄSTERBOTTENS MUSEUM

ARKEOLOGISK RAPPORT

Arkeologisk utredning

för del av fastigheten Backen 6:1, Umeå socken, Umeå kommun i Västerbottens län.

Västerbottens museum/ Uppdragsverksamheten
Ellinor Johansson 2011 Dnr 366/09

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Bakgrund	1
Syfte/mål	1
Områdesbeskrivning	1
Fornlämningsbild	1
Kulturhistoria	2
Förberedelsearbete	2
Resultat	4
Administrativa uppgifter	4
Referenser	4

Omslagsbild. Schaktning med maskin. Bilden är tagen mot norr.

Sammanfattning

Med anledning av en detaljplanläggning för del av fastigheten 6:1, Umeå kommun, Västerbottens län, fick Västerbottens museum en förfrågan av Umeå kommun att genomföra en arkeologisk utredning av området. Det aktuella undersökningsområdet är av stort kulturhistoriskt intresse, eftersom det inte är kontaminerat utan består av skogsmark/parkmark, samt att det sedan tidigare finns flera forn- och kulturmiljöer registrerade i områdets närhet.

Västerbottens museum har utfört en terrängrekognosering i området, samt en arkeologisk schaktkontroll. I samband med detta framkom endast recent material och ett bränt jordlager från senare tid. Ur kulturhistorisk synpunkt har vi därför inget att erinra över planerna på en nybyggnation i området.

Bakgrund

Umeå kommun vill uppföra en gymnasieskola och en förskola på del av fastigheten Backen 6:1, Umeå kommun, Västerbottens län. I samband med detta har Västerbottens museum genomfört en arkeologisk utredning av området för att göra en bedömning om de framtida planerna kan komma att påverka eventuella forn-/kulturlämningar.

Syfte/mål

Syftet med den arkeologiska utredningen var att undersöka om några forn-/kulturlämningar kommer att beröras vid de framtida markarbetena i området.

Områdesbeskrivning

Undersökningsområdet ligger ca sex km väster om Umeå centrum inom stadsdelen Backen. Området avgränsas i söder och öster av Umedalsallén/Sockenvägen, i norr av ett mindre dike och i väster av bollplaner. Hela undersökningsområdet är i kommunal ägo. Området består av naturmark med i huvudsak lövskogssly. Norr och öster om undersökningsområdet passerar en dagvattenbäck och norr om området finns en äldre branddamm. Området sluttar svagt mot norr med en nivåskillnad på ca fyra meter. Tidigare geotekniska undersökningar i området har visat att marken mestadels består av ett ytligt lager sand ovanpå ett tjockt lager av sulfidsediment (silt och lera) (fig. 1).

Fornlämningsbild

Vid en arkeologisk undersökning 2001 ca 500 m nordväst om det aktuella undersökningsområdet påträffades resterna efter en boplats från bronsåldern (det s.k. Potatislandet). Undersökningarna resulterade i mycket intressanta fynd, bland annat de äldsta spåren efter odling och husdjurshållning i Umeåområdet (Sundström 2001). Ungefär 70 m sydväst om denna fornlämning finns ytterligare en boplats, RAÄ 493, som undersöktes 1991 (Rathje 1991). Då påträffades två skärvor av asbestgods som indikerar järnålder. På platsen hade tidigare hittats skärvsten, kärnor, bränd flinta, brända ben m.m (Sundström 2001). Ytterligare ca 400 m åt sydväst har flera boplatsindikationer registrerats. 1989 gjordes en arkeologisk utredning av ett område omedelbart väster om Umedalens sjukhus (Wennstedt 1989). Vid utredningen framkom inget av arkeologiskt intresse, men det påträffades vissa boplatsindikationer och två områden med förhöjda fosfatvärden (Gustavsson & Linderholm 1989).

Fig. 1. Karta visande utredningsområdet (rosa markering) samt närliggande registrerade fornlämningar (röda punkter).

Kulturhistoria

Undersökningsområdet tillhörde tidigare Kyrkbordet. På äldre historiska kartor framgår att det fanns odlade tegar i området redan på 1600-talet och att övrig mark utgjordes av skog. På grund av den stränga kyrkoplikten under 1600-talet anlades kyrkstäder kring kyrkorna. I närheten av Backens kyrka uppfördes kyrkstugor i områdena Västerbacken (vid Häradsvägen väster om Bäckravinen), Österbacken (norr om nuvarande Backenvägen), samt ett område på det gamla stadsområdet Hamnen nere vid älven (Västerbottens museum 1997). Möjligheten att den sedan länge försvunna kyrkstaden skulle ha sträckt sig fram till undersökningsområdet och att påträffa husgrunder från de gamla kyrkstugorna är därmed mindre sannolikt.

Förberedelsearbete

Innan fältarbetet utfördes har undersökningsområdet samt dess närområde studerats genom landskapsanalys, jordartskartor, ortnamnsanalys samt genom studier av antikvariskt arkivmaterial som äldre kartmaterial, rapporter och hembygdslitteratur. Syftet med analyserna har varit att få en inblick, dels över områdets kulturhistoriska resursutnyttjande samt spåra eventuella förändringar i landskapet över tid samt ge ett bra underlag inför fältarbetet. Förarbetet omfattade även genomgång av tidigare registrerade kulturlämningar, kulturmiljöer samt fynd (FMIS, Kringla, mm).

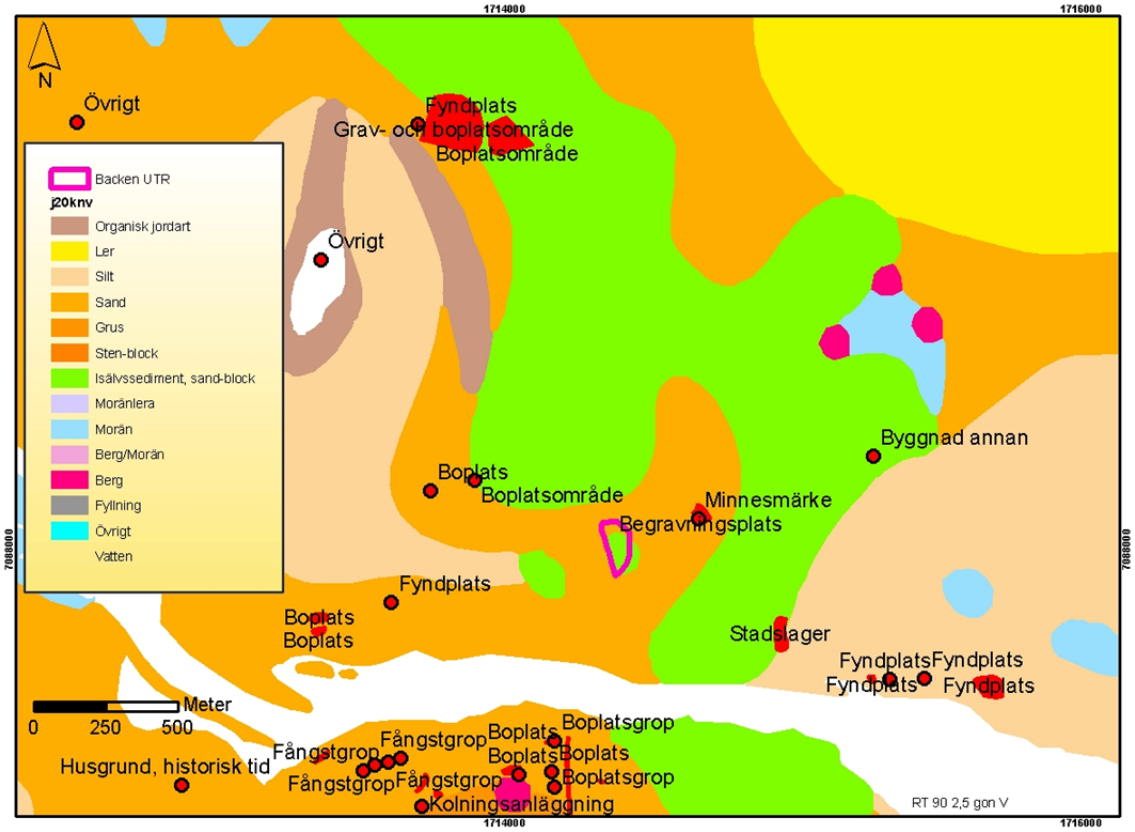

Fig. 2. Jordartskarta som visar förekomsten av isälvssediment i utredningsområdet.

Fig. 3. Ett bränt jordlager från senare tid.

Resultat

Västerbottens museum har utfört en terrängrekognosering i området, samt en arkeologisk schaktkontroll. I samband med detta framkom inga forn-/kulturlämningar utan recent material såsom glas, porslin och tegel, liksom ett bränt jordlager från senare tid (fig. 3).

Ur kulturhistorisk synpunkt har vi därför inget att erinra över planerna på en nybyggnation i området.

Administrativa uppgifter

Län, Kommun, Socken: Västerbotten, Umeå kommun, Umeå socken
Ekonomiska kartan: 20K 7c
Vbm dnr: 366/09
Uppdragsgivare: Umeå kommun
Uppdragsansvarig: Jans Heinerud, Västerbottens museum
Rapportansvarig: Ellinor Johansson, Västerbottens museum

Referenser

Gustavsson, Stefan och Linderholm, Johan 1989. *Rapport över fosfatkartering av område vid Umedalens sjukhus, Backen, Umeå kommun* (Vbm dnr 816/89).

Rathje, Lillian 1991. *Rapport över arkeologisk förundersökning av boplats av stenålderskaraktär, västra Umedalen, Umeå sn, Umeå kommun, Västerbottens län.* Västerbottens museum

Sundström, Susanne 2001. *Arkeologisk undersökning av boplats, Potatislandet 13 och 14, Umeå sn och kn.* Arkeologisk Rapport, Västerbottens Museum.

Västerbottens museum 1997. *Kulturhistorisk bebyggelseinventering – Del 1. Backen, Berghem, Fridhem, Haga/Sandbacka, I20, Sofiehem/Gimonäs och Ön.* Umeå: Västerbottens museum

Wennstedt, Britta 1989. *Rapport över arkeologisk utredning i område vid Umedalen, Umeå sn, Västerbotten.* Västerbottens museum (Vbm dnr 816/89).

VÄSTERBOTTENS
MUSEUM

Box 3183, 903 04 Umeå
Telefon 090-17 18 00. Telefax 090-77 90 00.
info@vbm.se
www.vbm.se